

Alguna cosa més que tarannà

Algú devia assessorar malament el president José Luis Rodríguez Zapatero, perquè l'abril del 2004, durant el primer viatge oficial a l'estranger, va afirmar amb rotunditat a Casablanca que "en sis mesos" el problema del Sàhara Occidental s'hauria resolt. Les intencions del nou president espanyol eren bones, però l'anunci no tan sols fregava la ingenuïtat, sinó que ni els marroquins van entendre el missatge. Això demostra que, tot i que la relació entre l'actual govern socialista i el Marroc ha estat molt menys virulenta que a l'etapa anterior de José María Aznar, la manca d'informació i de coneixement dels interessos dels uns i dels altres s'ha mantingut durant aquests darrers quatre anys.

De fet, en arribar a la presidència, Rodríguez Zapatero va heretar unes relacions hispano-marroquines molt malmeses, que havien arribat al clímax negatiu durant el conflicte de l'illot de Perejil el juliol del 2002, però que, a més, anaven precedides

Les relacions entre Espanya i el Marroc han passat un moment delicat arran de la visita dels reis espanyols a Ceuta i Melilla. La diplomàcia va quedar congelada durant dos mesos, fins que el president Zapatero va enviar el seu ministre d'Afers Estrangers a Rabat amb una carta. A banda d'això, entre tots dos països, a més de les llargues disputes per la pesca i la immigració, encara pesa molt el conflicte del Sàhara Occidental.

d'uns quants mesos d'amenaques i d'insults. Així i tot, la reconciliació forçosa entre totes dues parts va arribar amb la primera reunió d'alt nivell del desembre del 2003 i va permetre un acostament de posicions, malgrat mantenir una profunda desconfiança.

Veient aquesta situació, Rodríguez Zapatero va aparèixer amb el seu tarannà particular, que, en el cas mar-

roquí, es va traduir en respecte mutu i un tracte d'igualtat. Les autoritats marroquines van comprovar com en no gaires mesos les relacions hispano-marroquines feien un tomb de 180 graus i recuperaven l'esperança en la cooperació entre veïns. Els grups de treball, formats durant la cimera del desembre del 2003 i centrats en els principals punts de discòrdia,

Els reis d'Espanya i del Marroc, Joan Carles I i Mohammed VI, saluden la gent des d'un cotxe descobert durant la visita que el monarca espanyol va fer al Marroc el gener del 2005.

van començar a proposar solucions amb un esperit positiu. L'objectiu era resoldre els problemes bilaterals, com ara la delimitació de les aigües de l'Atlàntic a les illes Canàries, les disputes per la pesca o la imatge que els uns tenien dels altres. Fins ara, tot això no s'ha resolt del tot, però sí que hi ha hagut una conjunció d'interessos que ha permès de combinar esforços en la lluita contra la immigració clandestina o en matèria antiterrorista.

Diplomàcia complexa. Això no obstant, si el president Rodríguez Zapatero va haver d'admetre poc després de les seves declaracions a Casablanca que l'assessor que li havia dit que el conflicte sahrauí era en via de resoldre's anava equivocadament, també va haver d'acceptar la complexitat que implica tractar amb la diplomàcia marroquina. A banda dels afalagaments i de les bones paraules, la cosa més complicada d'aquesta relació és saber què passa realment. La prova més clara que es manté aquesta incomprensió ha estat la protesta per la visita dels reis d'Espanya a Ceuta i a Melilla a principis del mes de novembre passat. En aquell moment, el govern marroquí, molest, va cridar a consulta el seu ambaixador a Madrid, Omar Azzimam i, a partir d'aleshores, les relacions entre Espanya i el Marroc van derivar cap a una estranya situació, en la qual cap de les dues parts no s'atrevia a aixecar la veu. Finalment, però, després de dos mesos pràcticament sense relacions, el president Zapatero va enviar el ministre d'Afers Estrangers, Miguel Ángel Moratinos, al Marroc amb una carta i la situació es va desbloquejar. La setmana passada Rabat va ordenar el retorn del seu ambaixador a Madrid.

El Marroc ja havia demanat que Espanya fes un gest per a restablir les relacions diplomàtiques. Però l'origen de tot aquest enrenou ha estat, molt possiblement, com diuen alguns experts en relacions diplomàtiques marroquines, el fet que el rei Mohammed VI es va precipitar quan cridà a consulta el seu ambaixador, sense ser gaire conscient que la crisi oberta entre ambdós països no beneficiava

el president Rodríguez Zapatero amb vista a les eleccions del 9 de març. De fet, el viatge del ministre Moratinos al Marroc es podria interpretar també en clau electoral. Al president Zapatero li deu interessar de desempallegar-se d'aquest problema amb vista a les eleccions del març. Sigui com vulgui, potser el gest que volia el rei del Marroc va relacionat amb el canvi d'actitud del govern espanyol respecte al Sàhara Occidental; una posició que Espanya va fer pública sense embuts a la seu de l'ONU a Nova York, on donà suport al pla d'autonomia marroquina com a única solució per a resoldre el conflicte sahrauí.

El rerefons sahrauí. Al darrer informe de l'ONU respecte el Sàhara Occidental, el secretari general, Ban Ki-moon, explicava amb preocupació que durant les dues primeres rondes de trobades entre el Marroc i el Front Polisario no s'havia pogut establir un diàleg per a acostar-se a la negociació. Per una altra banda, el govern marroquí valora negativament i amb preocupació el document, mentre intenta minimitzar les manifestacions a favor de la independència en territori sahrauí i permet que augmentin la repressió, la tortura i els judicis expeditius contra els sahraus.

En els càlculs marroquins per a resoldre el conflicte del Sàhara Occidental hi entra el paper de França. Però hi pesa encara més la por dels Estats Units que a tota la franja del Sahel —on, segons informes dels serveis secrets occidentals, grups de radicals islamistes i de presumptes terroristes s'entrenen i recluten nous membres— es covi un separatisme inestable que provoqui una situació delicada. A la vegada, el govern marroquí també té molt en compte que el govern espanyol, com més va menys indecís en aquest àmbit, de mica en mica abandona el sentimentalisme pels ciutadans sahraus, després d'un suposat pacte amb les autoritats marroquines.

La poca claredat de la diplomàcia espanyola, dirigida per Miguel Ángel Moratinos, que suposadament coneix les sensibilitats d'algerians i marro-

quins respecte a la qüestió del Sàhara, ha molestat tots dos veïns magribins més d'una vegada durant aquesta última legislatura. Veure Moratinos a Alger donant suport incondicional al poble sahrauí, refugiat als campaments de Tinduf, a Algèria, des de fa més de trenta anys, i tornar a sentir el mateix ministre a Rabat lloant la base de l'àmplia autonomia marroquina per al Sàhara, no tan sols no ha estat comprès pels amfitrions magribins sinó que els ha fet créixer la malfiança.

Per tant, l'entusiasme que a Rabat va despertar el nomenament d'un ministre d'Afers Estrangers que fa anys que havia residit al Marroc i que ha mantingut el contacte amb la zona, va durar molt poc. De fet, quan van començar a sorgir les primeres divergències en qüestions clau de les relacions bilaterals, més d'un diplomàtic marroquí va recordar amb enyorança el pragmatisme d'Aznar, més directe i menys complimentós amb el règim marroquí i que, per tant, donava més motius per a adoptar una posició d'enfrontament per arribar, a través de la col·lisió, a algun punt concret.

Més determinació. Així doncs, en les relacions hispano-marroquines actuals hi sobra *tarannà* i hi manca determinació. Caldria demanar-se per què als viatges oficials espanyols no s'han assolit acords econòmics tan importants com els que ha signat no fa pas gaire el president francès Nicolas Sarkozy, per valor de 3.000 milions d'euros. La diplomàcia francesa és prudent com l'espanyola, però després sempre troba l'ocasió per a expressar el desig que els drets humans millorin al Marroc o perquè el sistema judicial doni més garanties als futurs inversors. Amb el Marroc la posició d'una de freda i una de calenta funciona, per bé que cal saber aplicar-la amb mesura. La crisi per la visita oficial a Ceuta i Melilla va trencar la diplomàcia de *petons i abraçades*. Això és positiu: sortir de la letargia sense crítiques a una relació imperfecta, sempre que s'actui i s'aprofiti per a canviar el to i les exigències mútues en les relacions bilaterals.

Carla Fibla
Rabat